

Täysistunto

Torstai 14.4.2016 klo 15.59—18.39

3. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta ja vahvistamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2016 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2016 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 2/2016 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena siten, että puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Keskustelu

17.01 **Antti Kaikkonen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta perehtyi tähän huolella ja keskustelun jälkeen lopulta päätyi yksimieliseen mietintöön, mikä on mielestäni arvokas asia tämän tyyppisissä kysymyksissä. Oikeastaan erimielisyys valiokunnassa vallitsi lähinnä siitä, miksi kutsutaan tätä yhtä terroristiporukkaa, joka tässä aika ikävässä ja hurjassa vauhdissa on ollut viimeisen vuoden, parin aikana. Onko se Isil vai onko se Isis vai onko se Daesh? Tästä on vähän erilaisia näkemyksiä ja erilaisia käytäntöjä, mutta tässä mietinnössä valiokunta päätyi siihen, että käytämme samaa termiä kuin maan hallitus tuossa selonteossaan. Elikkä Isil on se termi, jota tässä yhteydessä valiokunta käytti, mutta jos joku keskustelussa haluaa jotain muuta termiä käyttä, niin kaikki varmasti ymmärtävät, mistä on kysymys.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa vuodesta 2015 alkaen noin 50 sotilaan vahvuisella koulutusosastolla, joka on toiminut Erbilissä Irakin kurdialueella. Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan yhteinen kokous linjasi helmikuussa 2016, että Suomi jatkaa ja vahvistaa osallistumistaan monikansalliseen Inherent Resolve -operaation koulutusosaston ja uuden neuvonantoon keskittyvän osaston muodossa vuoden 2017 elokuun loppuun saakka.

Ulkoasiainvaliokunta pitää mietinnössään Suomen osallistumisen jatkamista ja laajentamista perusteltuna. Valiokunnan mielestä Suomen on tärkeätä osallistua kansainväliseen Isilin vastaiseen toimintaan, koska järjestön toiminta muodostaa uhan kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Valiokunnan mielestä Suomen on myös välttämätöntä osoittaa tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

kea Ranskalle tämän vedottua EU:n keskinäiseen avunantovelvoitteeseen Pariisin marraskuisten terrori-iskujen jälkeen.

Valiokunta arvioi mietinnössään, että keskinäisen avunannon lausekkeen soveltaminen voi vahvistaa EU:n jäsenmaiden keskinäistä solidaarisuutta ja EU:ta turvallisuusyhteisönä. EU:n yhteisellä turvallisuus- ja puolustuspolitiikalla ja puolustusyhteistyöllä on myönteinen vaikutus Suomen kansalliselle turvallisuudelle ja myös puolustuksen suorituskyvyille. Suomen näkökulmasta yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen on tärkeää unionin ulkoisen toimintakyvyn vahvistamiseksi tilanteessa, jossa EU:n lähiympäristön epävakaus on lisääntynyt merkittävästi.

EU:n jäsenmaat ovat Ranskan avunpyynnön johdosta ryhtyneet lähinnä sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyviin toimenpiteisiin. Suomen näkökulmasta osallistumisen jatkaminen turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa ja osallistumisen laajentaminen neuvonantotoimintaan on luonteva ratkaisu, sillä Pariisin ja nyttemmin Brysselin terrori-iskut ovat osoittaneet Isilin ulottaneen toimintansa myös Eurooppaan. Myös Suomessa on varauduttava kasvavaan terrorismiuhkaan riippumatta siitä, osallistuuko Suomi Isilin vastaisen koalition toimintaan.

Arvoisa puhemies! Irakin tilanne on edelleen hauras, eikä maa ole onnistunut pääsemään jaloilleen vuonna 2003 alkaneen sodan ja sitä seuranneiden sisäisten väkivaltaisuuksien ja kiistojen jälkeen. Isil on onnistunut käyttämään Irakin sisäistä tilannetta hyväkseen ja pitää hallussaan merkittävää osaa maan alueesta. Isilin vastainen taistelu on maan hallituksen tärkein prioriteetti, joka samalla sitoo huomattavan osan hallituksen käytettävissä olevista resursseista.

Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota Irakin vaikeaan taloudelliseen ja poliittiseen tilanteeseen. Šiiojen, sunnien ja kurdien väliset jännitteet pitävät yllä epävakautta ja ruokkivat ääriryhmien kannatusta. Maan humanitääriin tilanne on erittäin vaikea, sillä jopa kolmasosa maan väestöstä on humanitäärisen avun tarpeessa. Maansisäisesti siirtymään joutuneita on yli 3 miljoonaa ja maasta paenneita satojatuhansia. Irakin hallitus on yli 60 maasta koostuvan koalition tuella kyennyt pysäyttämään Isilin etenemisen ja aloittamaan sen haltuun joutuneiden alueiden takaisin valtaamisen. Ulkoasiainvaliokunnan arvioon mukaan lyhyellä tähtäimellä turvallisuustilanteen parantaminen on Irakin vakauttamisen keskeinen edellytys, mutta pidemmällä tähtäimellä sovintoprosessin ja talouden reformien on noustava keskiöön maan yleisen tilanteen vakauttamiseksi ja erityisesti jälleenrakennuksen ja uudelleen asuttamisen mahdollistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan suomalaisten joukkojen Irakin Kurdistanin peshmerga-joukoille antama koulutus on ollut tehokasta ja koulutettavilta on saatu hyvää palautetta. Valtioneuvoston ehdottama osallistumisen laajentaminen neuvonantotoimintaan täydentää luontevasti koulutustoimintaa. Neuvonantotoiminnassa Puolustusvoimien palkatusta henkilöstöstä muodostettu osasto tukisi peshmerga-joukkojen pataljoona- ja prikaatitason esikuntia sekä rintamajoukkojen komentajia rintamalinjan takana. Valiokunta yhtyy puolustusvaliokunnan arvioon, jonka mukaan toiminta tämänkaltaisessa vaativassa monikansallisessa ympäristössä hyödyttää myös kotimaan puolustusta. Valiokunnan mielestä toimintaa tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä kohdentamaan erityisesti kouluttajien kouluttamiseen. Tässä yhteydessä myös lämmin kiitos puolustusvaliokunnalle hyvästä työstä lausunnon teossa. Se otettiin pitkälle, voi sanoa melkeinpä täysin, huomioon tässä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta kiinnitti vuonna 2015 laatimassaan mietinnössä Suomen osallistumisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa huomiota siihen, että on poikkeuksellista, ettei Irakin kanssa voitu tehdä kaikki osallistujamaat kattavaa joukkojen oikeudellista asemaa koskevaa sopimusta. Valiokunta piti Suomen kannalta ei-toivottavana myös sitä, ettei koulutus- ja neuvonantotoimintaan osallistuville maille ollut laadittu yhteisesti sovittuja voimankäyttösäännöksiä. Osallistumisen jatkamisen ja laajentamisen yhteydessä joukkojen asemaa koskevat kysymykset ja voimankäyttösäännöt on tarkoitus ratkaista olemassa olevien järjestelyjen pohjalta. Ulkoasiainvaliokunta arvioi, että noottien vaihtoon perustuvalla järjestelyllä voidaan saavuttaa keskeiset joukkojen asemaan liittyvät tavoitteet. Valiokunta kuitenkin edellyttää, että valtioneuvoston tulee antaa sille selvitys, mikäli joukkojen asemaa koskevaa noottien vaihtoa Irakin hallituksen kanssa ei jostain syystä saada aikaan. Valiokunta arvioi saamansa tiedon perusteella, että hätävarjelen mahdollistava voimankäyttövaltuutus on tehtävän ja joukkojen omasuojan kannalta riittävä.

Ulkoasiainvaliokunnan arvion mukaan kyseessä on olosuhteista johtuen korkean uhkatason operaatio, vaikka tehtävä on koulutus- ja neuvonantotehtävä. Tämä on tärkeä tiedostaa myös tässä salissa. Valiokunta yhtyy puolustusvaliokunnan lausunnossaan esittämiin arvioihin suomalaisiin joukkoihin kohdistuvien uhkien todennäköisyydestä ja toisaalta joukkojen valmiudesta kohdata nämä uhat. Puolustusvoimien on kuitenkin jatkuvasti arvioitava joukkojen omasuojan riittävyyttä Irakin pohjoisosien turvallisuustilanteessa mahdollisesti nopeastikin tapahtuvien muutosten perusteella.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta puoltaa edellä esitetyn perustein Suomen osallistumisen jatkamista ja laajentamista turvallisuussektorin koulutus- ja neuvonantotoimintaan Irakissa.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan tähän väliin vielä ministeri Soinin puheenvuoro, ja sitten käydään keskusteluun. — 5 minuuttia.

17.10 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Arvoisa rouva puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on valmistellut erittäin ansiokkaan mietinnön Suomen osallistumisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa, sen jatkamisesta ja vahvistamisesta. Kiitos siitä puheenjohtajille ja jäsenille. Kiitos myös puolustusvaliokunnalle tärkeistä huomioista sotilaidemme turvallisuuden ja omasuojan merkityksen osalta. Haluan korostaa, että tässäkin operaatiossa on kyse siitä, että Suomi on tukemassa Irakin vakauttamista.

Osallistuminen Irakin koulutusoperaatioon on ja tulee olemaan Suomelta merkittävä panos. Tässä taloudellisessa tilanteessa se on sitä myös taloudellisesti, mutta ennen kaikkea se on merkittävää tilanteen vakauttamiseksi ja Isilin, Daeshin, voittamiseksi. On kuitenkin muistettava, että toimintamme kautta lisäämme myös omaa turvallisuuttamme. Vakauttamalla Irakia voidaan puuttua myös muuttoliikkeen juurisyihin.

Pariisin terroristi-iskujen jälkeen hallitus päätti olla mukana tukemassa Ranskaa. Brysselin terrori-iskujen jälkeen osallistuminen kansainväliseen Isilin vastaiseen toimintaan on jokaiselle itsestään selvää. Vain kansainvälisellä yhteistyöllä voimme saavuttaa pysyviä tuloksia. Yhteistyötä on tehostettava niin juurisyihin puuttumisella kuin operatiivisen tason toiminnassa, mukaan lukien tiedonvaihto.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

Arvoisa puhemies! Suomi on toiminut peshmerga-joukkojen koulutustehtävässä jo lähes vuoden noin 50 sotilaalla. Koulutusoperaatio on osa Yhdysvaltain johtaman Isilin-vastaisen yhteenliittymän toimintaa, johon Suomi osallistuu yhdessä 60 muun kumppanin kanssa. Olemme saaneet toiminnastamme kiitosta. Toiminta on myös puolustuskykymme vahvistamisen kannalta tärkeää. Tarkoituksena on jatkaa osallistumista elokuun lopusta yhdellä vuodella, vuoden 2017 loppuun. Koulutustoimintaa laajennetaan, ja Suomen osallistumisen kokonaisvahvuus nousee syyskuun 2016 alusta 100 sotilaaseen.

Suomen osallistuminen Isilin-vastaiseen toimintaan on osa globaalia terrorisminvastais- ta toimintaa. Suomen on tärkeää olla omalta osaltaan mukana tässä toiminnassa. Samalla vahvistamme transatlanttista yhteistyötämme. Kansainvälinen Isilin-vastainen yhteenliittymä on toiminnassaan edennyt hyvin ja onnistunut valtaamaan takaisin yhä laajempia alueita Isililtä. Mosulin takaisinvaltauksen valmistelut on käynnistetty, ja Irakin joukot ovat yhteenliittymän tukemana onnistuneet tulemaan yhä lähemmäksi Mosulia. Tikritin takaisinvaltaamista pidetään menestystarinana. Lähes 90 prosenttia asukkaista on päässyt palaamaan koteihinsa. Isilin toimintaedellytykset Irakissa ovat heikkenemässä.

Arvoisa rouva puhemies! Jo selonteon lähetekeskustelussa annettiin vahva tuki koulutusyhteistyön jatkamiseksi ja vahvistamiseksi Irakissa. Monissa puheenvuoroissa nähtiin erinomaisena, että Ranska oli ottanut keskinäisen avunantolausekkeen 42.7 käyttöön ja että Suomi vastasi siihen. Keskustelussa korostettiin, että erityistä huomiota tulee kiinnittää koulutusoperaation suomalaissotilaiden turvallisuuteen. Tämä on tärkeää. Arviomme on, että osallistumisen laajentaminen neuvontatoimintaan ei olennaisesti lisää sotilaisiin kohdistuvaa uhkaa. Turvallisuuteen tullaan luonnollisesti kiinnittämään huomiota valiokunnan kannanottojenkin valossa. Suomalaisen henkilöstön asemasta tehtiin keväällä 2015 Suomen ja Irakin välinen noottivaihto, joka kattaa osallistumisen jatkossakin.

Suomen toiminnassa painottuu kokonaisvaltaisuus, josta kriisinhallinta on vain osa. Irakin ongelmien ratkaisemisessa keskeistä on maan taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen tukeminen. Myöskään tämän osalta Suomen panos ei ole ollut vähäinen. Maan yhtenäisyyden ja poliittisen prosessin eteneminen on edellytys pitemmän ajan vakauden saavuttamiselle, tästä olemme valiokunnan kanssa yhtä mieltä. Suomi — muiden EU-maiden tavoin — tukee dialogin vahvistamista Irakin eri ryhmittymien kesken, jotta varmistetaan edellytykset maan kestäväälle kehitykselle.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on mietinnössään todennut, että se pitää Suomen osallistumisen jatkamista koulutusyhteistyössä Irakissa perusteltuna ja puoltaa osallistumisen laajentamista. Tämä oli myös puolustusvaliokunnan lausunnon viesti. Operaatio on vaativa, ja eduskunnan laaja poliittinen tuki on siksikin erittäin tärkeää — kiitos siitä. Arvostan, että ulkoasiainvaliokunta pitää välttämättömänä tuen osoittamista Ranskalle tämän vedottua EU:n avunantolausekkeeseen. Yhdyn valiokunnan arvioon, että toiminnallamme olisi myös laaja-alaisempaa vaikutusta. Lausekkeen soveltaminen voi vahvistaa EU:n jäsenmaiden keskinäistä solidaarisuutta ja EU:ta turvallisuusyhteisönä.

Ja aivan lopuksi: Suomen näkökulmasta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen on keskeistä ulkoisen toimintakyvyn vahvistamiseksi. Sillä on myös vaikutusta Suomen kansalliseen turvallisuuteen. Tähän keskusteluun palataan yksityiskohtaisemmin ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen liittyvien esitysten yhteydessä.

Puhemies Maria Lohela: Hyvä. Nyt on mahdollista käydä sitten debattia tästä asiasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

17.16 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy tietysti ensin sanoa, että se syy tässä operaatiossa mukanaoloon lähtee tietysti siitä, että Irakin tilanne saadaan rauhoittumaan ja potentiaalista kasvavaa pakolaisongelmaa myöskin sitä kautta kyetään jollain järjestelmällä tavalla hillitsemään. Mutta sivuvaikutuksena, ja keskeisenä sellaisena, on tietysti myöskin se, mitä meidän turvallisuusjärjestelmällemme Euroopassa tapahtuu. Ulkoministeri viittasi avun antamista ja avun vastaanottamista koskeviin asioihin. Ne ovat asioita, joita just parhaillaan tietysti pohditaan Suomessa, ja on hyvä ymmärtää, että Euroopan unioni yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan merkeissä on tärkeä, mutta se ei nykyisellään voi olla se puolustusjärjestely kansainvälisellä tasolla, jonka varaan Suomen ulkoisen turvallisuuden kansainvälistä järjestelyä koskevat asiat ratkaistaan. 42.7 on tärkeä, mutta se ei ole Euroopan unionin puolustusjärjestely, vaan se on jäsenmaiden keskinäinen puolustusjärjestely. Mutta on hyvä, että hallitus on liikkeellä siinä suhteessa, (Puhemies koputtaa) että Suomen valmiudet tämän avun antamisen ja vastaanottamisen osalta saatetaan nopeassa päiväjärjestyksessä kuntoon.

17.17 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä Isilin vastainen taistelu on meidän kaikkien yhteinen asia. Sen vuoksi myös Suomen tulee osallistua siihen. Tämä on myös konkreettinen vastaus Ranskalle tähän EU:n avunantolausekkeeseen 42.7 vedoten, ja vastasimme siis myönteisesti, kun Ranska apua pyysi.

Puolustusvaliokunta kiinnitti erityistä huomiota turvallisuuteen tässä operaatiossa, koska riskittömiähän nämä eivät koskaan ole. On uhkia ilmassa, tienvarsipommeja, kemiallisia aseita ja niin edelleen. Omasuojaan kiinnitimme erityistä huomiota. Kysyisinkin puolustusministeriltä, kuinka huolehditaan siitä, että suomalaisten kouluttajien omasuoja toimii, että meillä on siellä tarvittavat välineet suojautua ja että meidän sotilaidemme turvallisuudesta huolehditaan kaikin keinoin tässä operaatiossa.

17.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että Daeshin voittamiseksi tehdään kaikki mahdollinen, ja tämä operaatio on tärkeä siinä. Koulutamme paikallisia toimijoita Daeshin vastaiseen taisteluun. Se on myös vastaus Ranskan avunannon pyyntöön.

Turvallisuuteen olemme kiinnittäneet huomiota, ja haluan kiittää ministeri Niinistöä ja ministeri Mäntylää. Perussuomalaiset ministerit ovat tehneet erinomaista työtä kriisinhallintaveteraanien veteraaniohjelman eteen eli sen eteen, että kannamme pahimmallakin hetkellä huolen jokaisesta naisesta ja miehestä, jonka tehtäviin lähetämme. Olen ymmärtänyt, että kaikki kriha-veteraanit saavat kortin tänä vuonna tai ovat jo saaneet ja nyt nämä viimeiset osat ovat sosiaali- ja terveysministeriössä valmistelussa. Kun ministeri Mäntylä ei ole paikalla, niin kysyn ministeri Niinistöltä, joka on myös sydämenasiakseen ottanut tämän kriha-veteraaniohjelman: saadaanko se lopulliseen päätökseen ja voimaan tämän vuoden aikana?

17.19 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomaisen hieno asia, että Suomi yhtenä eurooppalaisena valtiona vastaa Ranskan marraskuun 17. päivänä viime vuonna esittämään avunpyyntöön osallistumalla tähän Erbil-operaatioon, nyt sitten vielä puolet vahvemmalla joukolla. Kun apua antaa, niin sitä voi joskus itsekkin pyytää. Ulkoasiainvaliokunta arvioi omassa arviossaan, että tämän avunantolausekkeen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

soveltaminen voi vahvistaa EU:n jäsenvaltioiden keskinäistä solidaarisuutta ja EU:n turvallisuusyhteistyötä.

Muiltakin osin kiitän ulkoasiainvaliokuntaa myös yhtenä puolustusvaliokunnan jäsenenä, että myös puolustusvaliokunnan huomioiden ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä on tarkkaan otettu ylös. Tämä koulutusyhteistyö vahvistaa puolustusvaliokunnan omankin arvion mukaan myös oman kotimaamme puolustusta.

Mutta kysyn, kun on mahdollisuus kysyä ministereiltä tästä riskiarviosta, johonka puolustusvaliokunta myös kiinnitti huomiota: Operaatio suoritetaan korkean riskin luokassa. Itsemurhapommittajien ja tienvarsipommien lisäksi uhkana ovat myös kemialliset aseet. Puolustusvaliokunnassa asiaa käsiteltiin laajasti ja saatiin hyvä selvitys siitä, että meillä on myös kykyä uudenlaisten uhkien torjuntaan. Miten ministerit näkevät tämän korkean riskin?

17.21 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kai riskiarvio lähtee siitä, onko tämä toiminta samanlaista kuin ennen, ja kyllähän se nyt on tunnistettava ja tunnistettava, että toiminnan luonne muuttuu. Jos aiemmin koulutettiin koulutusyksikössä keskitetysti ja nyt sitten tämän laajentuneen toiminnan myötä osa joukoista antaa tukea ja kouluttaa pataljoonatasen koulutuksessa tukena esikunnille, niin kyllähän se tietää sitä, että suomalaiset sotilaatkin ovat silloin hyvin lähellä rintamalinjoja, jos niitä voidaan määritellä, ja se suoraan vaikuttaa sitten siihen, mitä voi tapahtua. Halusin, että tämä kirjataan ylös, ja tästä asiasta puhuin jo lähetekeskustelussa.

Mutta tästä transatlanttisesta yhteistyöstä en ole niin innostunut kuin ministeri Soini. Jos sitä lähdetään tukemaan, niin pitää muistaa myös se, mitkä ovat juuret Irakissa tai vaikkapa Pohjois-Afrikassa, kun ajattelee, mitä Libyassa on tapahtumassa ja mitä voi tapahtua.

17.22 Veera Ruoho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä korostamme, että koulutustoimintaa tulisi mahdollisuuksien mukaan kohdentaa kouluttajien kouluttamiseen, koska näin toiminnan vaikuttavuutta voitaisiin lisätä. Näen tämän olennaisen tärkeänä.

Kun osallistutaan eri kriisinhallintaoperaatioihin — kuten tässä käsiteltävässä asiassa jatkettaisiin ja vahvistettaisiin Suomen osallistumista turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa — pitää aina muistaa, että tarkoitushan on, että koulutustoiminta jatkuisi laadukkaana vielä sittenkin, kun suomalaiset ovat poistuneet Erbilistä. Itselläni oli tapana muistuttaa kansainvälisiä poliisikollegoitani operatiivisissa kriisinhallintatehtävissä, että meidän päätavoittemme on tehdä itsestämme tarpeettomia, eli työskentelyn pitää kohdistua jatkuvasti siihen, että ihmiset osaavat toimia kotimaassaan itsenäisesti.

17.23 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On sanomattakin selvää, että Suomen täytyy kantaa vastuunsa kansainvälisestä turvallisuudesta. Isil on uhka koko globaalille maailmanjärjestykselle. Monikansallisen operaation jatkaminen on erittäin perusteltua.

Erbilin operaatiolla on myös muuttoliikeulottuvuus. Suomen intressinä on vakauttaa tilanne maassa, josta saapuu Suomeen enemmän turvapaikanhakijoita kuin mistään muualta, ja tähän liittyen kysyisin ensimmäisen kysymyksen ulkoministeri Soinilta: mikä on tällä hetkellä tilanne Irakin palautussopimuksen, näiden neuvottelujen, suhteen?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

Toinen kysymykseni liittyy vierastaistelijoihin. Suomestakin on lähtenyt Isilin riveihin taistelemaan kymmeniä ihmisiä, ja on käsittämätöntä, että vapaaehtoisesti raakalaismaisen järjestön riveihin taistelemaan lähtevät ihmiset voivat ylipäättään palata Suomeen, ja ilmeisesti vierastaistelija-asiaa käsitellään tällä hetkellä EU-tasolla. Kysyisin, mikä on tilanne tämän suhteen. Onko EU-tasolta kuulunut mitään uutta vierastaistelijoihin liittyen?

17.24 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse pidän myös tärkeänä, että molemmat valiokunnat tässä talossa, niin kuin yleensä tässä salissakin, antavat hyvin laajan yksimielisyyden tälle hankkeelle, että tätä koulutustoimintaa Irakissa jatketaan. Se antaa myös suomalaisille kouluttajille ja YK-joukkojen jäsenille hyvän mahdollisuuden kouluttautua ja päivittää omat tietonsa. Turvallisuuteen täytyy aina kiinnittää huomiota, ja kysynkin myös ministeri Niinistöltä, ovatko suomalaisten varusteet tällä hetkellä ajan tasalla. Tässä edustaja Mustajärvinen vertasi, että kyllä kun väkeä lähtee sinne lisää, niin tottahan siinä riskit koko ajan lisääntyvät, mutta mielestäni se riski on jo tällä hetkellä siellä olemassa, ja tähän turvallisuusasiaan pitää kiinnittää huomiota.

17.25 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta ja vahvistamisesta koulutusyhteistyössä Irakissa kysymys on Isilin vastaisesta taistelusta. Suomessa osaaminen on hyvää, ja osaamista tulee voida hyödyntää koulutus- ja neuvontatehtävissä.

Maailmaa järkyttäneet terroristi-iskut Pariisissa ja Brysselissä herättävät pelkoa niin maailmalla kuin meissä suomalaisissa, ja valiokunnan mietinnössä myös mainitaan, että myös Suomessa on varauduttava terroristiuhkaan. En ole puolustusvaliokunnan enkä ulkoasiainvaliokunnan jäsen, mutta kansalaisilta tuon sitä viestiä ja kysyn, kun ministerit, olette molemmat paikalla täällä, millä tavalla konkreettisesti me täällä Suomessa varaudumme tähän terroristiuhkaan. Pelolle ei tule antaa sijaa, vaan meidän tulee katsoa tulevaisuuteen eteenpäin, mutta silti pelko on kuitenkin läsnä viime aikojen tapahtumien johdosta.

17.26 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on ollut ansioitunut ja toivottavasti on myös jatkossa ansioitunut kriisinhallintatehtävissä — meidän tunnetaan laajasti siitä maailmalla esimerkillisenä valtiona. On erittäin hyvä myös, että eduskunnassa on tälläkin hetkellä useita kriisinhallintakokemusta omaavia edustajia ja pidetään tätä asiaa myös tärkeänä koko eduskunnan piirissä. Jatkaisinkin tuosta kokeneen edustaja Ruohon puheenvuorosta, siitä, että kun nämä koulutusoperaatiot loppuvat sitten tuolla, esimerkiksi Irakissa, niin miten huolehditaan siitä, että paikallisilla on todella konkreettiset mahdollisuudet jatkaa sitä koulutustoimintaa siellä, että he pystyvät rakentamaan sitä paikallista osaamista siellä riittävästi tämän Isilin vastustamiseksi ja muutoinkin sen turvallisuustilanteen edistämiseksi paikallisesti.

17.27 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän samaan jatkaen nyt kysyisin molemmilta ministereiltä vielä niin sanotusta vaikutusarvioinnista, kun nyt tätä operaatiota jatketaan — ja todettiin jo, että sille on syynsä — ja ensi syksystä, elokuusta, eteenpäin sitten meillä on enemmän sotilaita kuin tähän mennessä. Kuinka suoritetaan nyt sitten vaikutusarviointi siellä, että on päästy niihin tavoitteisiin, mitä ollaan asetettu? Ja entä kun tämä vuoden määräaika päättyy, missä vaiheessa me täällä kansallisesti otamme teidän näkemyksenne mukaan uuden keskustelun siitä, jatkammeko vie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

lä tätä operaatiota vai vedämmekö me joukkomme, kouluttajamme pois? Tämä on mielestäni äärimmäisen tärkeä kysymys sekä tulevaisuuteen varautumisen suhteen mutta myös siksi, että varmastikaan äkkiliikkeitä ja nopeita vaikutuksia siellä paikan päällä ei saada aikaan. Pyytäisin sen vuoksi tästä teidän arvioitanne.

17.28 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä nyt käsitellään tätä Erbil-selontekoa ja nostetaan veneeseen nyt ensiksi se ensimmäinen kala, mutta jos ajattelee tulevaisuutta jo tässä vaiheessa, niin vaikka operaatiot Syyrian alueella ja Irakin alueella jatkuvat, on nähtävissä kumminkin tilanne, jossa Isil on joutunut perääntymään Syyriasta ja samaan aikaan paine kasvaa esimerkiksi tämän turvapaikkakriisin osalta Libyan alueella, jossa Isilillä on vahva jalansija. Jos nämä kiistat eskaloituvat nyt useampiin erilaisiin maihin ja samantyyppiset kriisit laajenevat yhä ennalta-arvaamattomampiin jatkokriiseihin: onko Suomi varautunut jo siihen, että meiltä löytyy tarvittaessa myös kykyä lähteä laajempiin operaatioihin — voi sanoa, että useampiin operaatioihin — yhtä aikaa?

Haluan tähän loppuun sanoa vielä, että on erinomaisen hienoa, että koko eduskunta yhdessä on oman selontekonsa kanssa. Se on iso arvo tällaiselta suomalaiselta yhteiskunnalta olla yhdessä mukana.

17.29 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Humanitaarinen tilanne Irakin alueella on todella vakava, mikä on heijastunut laajalti Eurooppaan. Ja kuten on todettu, lyhyellä tähtäimellä turvallisuustilanteen parantaminen on Irakin vakautamisen keskeinen edellytys, ja sinänsä on erittäin hyvä, että Suomi on tässä työssä mukana.

Valiokuntien kuulemisissa on tullut kirjattua useita hyviä huomioita tähän operaatioon liittyen. Edustaja Ruoho totesi tuossa, että on tärkeää, että teemme työtä, joka pitkällä tähtäimellä tekee meidän työmme tarpeettomaksi, ja siinä mielessä on hyvä, että tänne on kirjattu, että koulutustoimintaa tulisi mahdollisuuksien mukaan kohdentaa kouluttajien kouluttamiseen.

Täällä on myös puolustusvaliokunta kiinnittänyt huomiota siihen, että jatkossa veteraani-ohjelma olisi tärkeä, ja sen osalta tulisi saattaa veteraani-ohjelma valmiiksi vuoden 2016 loppuun mennessä. Ja tästä olisin kysynyt puolustusministeriltä, että missä vaiheessa sen osalta mennään.

17.31 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän koulutusohjelman laajentamisen taustalla on, niin kuin keskustelussa on tuotu monta kertaa esille, Lissabonin sopimus ja sen avunantolauseke: solidaarisuus toisia maita kohtaan, oikeus saada apua pahimmalla hetkellä ja toisaalta velvollisuus antaa apua pahimmalla hetkellä. Meidän lainsäädäntömme ei ole aivan tämän Lissabonin sopimuksessa lupaamamme kanssa ajan tasalla, ja sen takia tällä tavalla vastaamme. Nato-maille suojaa tuo artikla 5, mutta kysyisin ministeri Niinistöltä: Millä tavalla te tulkitsette näitä Lissabonin sopimuksen turvatakuita? Onko tällaiselle sotilasliittoon kuulumattomalle maalle eduksi mahdollisimman suppea tulkinta vai mahdollisimman laaja tulkinta? Itse edustan tällaista laajan tulkinnan näkemystä, mikä meitäkin auttaisi, jos olemme jossain vaiheessa samassa tilanteessa kuin Ranska esimerkiksi nyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

17.32 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tuon esittelypuheenvuoron lisäksi tässä on mahdollisuus debattiin, niin ajattelin, kun tässä on kaksi keskeistä ministeriäkin paikalla, tiedustella vielä tästä muusta osallistumisesta Ranskan avunpyyntöön. Mitä muuta on suunnitteilla, ja miten putkessa ja koska on tarkoitus tehdä päätöksiä? Olen ymmärtänyt, että vahvassa harkinnassa on tuo Libanonin operaation vahvistaminen, joka tuntuisi ihan luontevalta. Me olemme siellä pitkään olleet, meidän työtämme arvostetaan, suomalaista osaamista tarvitaan siellä.

Onko niin, että hallitus aikoo tuoda tähän liittyviä esityksiä eduskuntaan lähiaikoina, ja jos on, niin voitteko ehkä vähän kertoa, mitä olette kaavailleet tämän asian suhteen?

17.33 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä se seikka, mitä tässä ehkä ei ole tullut mainittua, on se, että alueella on suurin, ehkä välittömin riski siinä, jos Mosulin kaupunki aiotaan vallata takaisin. Se ei ole ihan jokapäiväinen tapahtuma, ja joka tapauksessa meidän oma toimipisteemme sijaitsee alle 100 kilometrin etäisyydellä kaikesta tästä.

Ulkoministeriltä kuitenkin kysyisin, kun tässä velloo tämä Suomen asemoituminen suhteessa EU:n solidaarisuuslausekkeeseen ja avunantolausekkeeseen, molempiin, ja tämä ulkomaisen avun vastaanottaminen — ja sen antaminen vastavuoroisesti tietysti — on iso kysymys, johon meidän lainsäädäntömme ei tällä hetkellä anna oikeaa tai mitenkään riittävää vastausta, että olisiko mahdollista, ministeri Soini, kuvitella, että tämä avunantolauseke tulisi erillisenä kysymyksenä selkeästi myös esille hallituksen juuri parhaillaan valmistelemassa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä vaiheessa, kun ei vastauspuheenvuoroja enemmälti ole pyydetty, ehkä ministeri... kumpi ministeri? Ministeri Soini ensiksi, ja kenties puolustusministeri sen jälkeen. (Timo Soini: Saanko tulla pönttöön?) — Ministeri Soini on tervetullut pönttöön.

17.34 **Ulkoasiainministeri Timo Soini:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta ja hyvistä kysymyksistä. Yritän vastata mahdollisimman moneen, ja sitten ministeri Niinistö varmaan täydentää.

Mutta jos aloitan tästä edustaja Kanervan kysymyksestä, niin kyllä on hyvä, että me selvittämme perusteellisesti tämän koko tematiikan näiden eri lausekkeiden kanssa, koska Lisabonin sopimuksen voimaantulon yhteydessä avunantolausekkeen tulkittiin tarkoittavan sotilaallista tukea jäsenmaalle, joka lausekkeen aktivoi. Nyt kun nämä uhkakuvat ovat moninaistuneet, niin samoin käsitys mahdollisen avun muodoista on moninaistunut. Tämä täytyy ihan ehdottomasti ottaa huomioon.

Täältä tulee vähän hajanaisesti näitä, mutta yritän käydä läpi.

Edustaja Juvonen kysyi näistä turvallisuusasioista. Ne ovat aivan olennaisia, ja myöskin porukka, joka tulee sieltä mahdollisesti takaisin: miten siihen on varauduttu. Terrorismi ei tunne rajoja. Emme me voi sulkea pois sellaistaakaan mahdollisuutta, että terrori tulee tänne. Emme me voi ummistaa siltä silmiä. Me emme ole tästä globaalisti verkottuneesta terrorismista vapaita, ja tämä on hyvä muistaa. Samaan liittyy tämä vierastaistelijoiden uhka. Tämän takia me tarvitsemme kansainvälistä yhteistyötä. Tämän takia tässä operatiosuunnittelussa on ollut myös suojelupoliisin asiantuntemus meidän käytössämme, ja nyt myös kehysriihessä suojelupoliisille annettiin lisämäärärahaa 2 miljoonaa euroa. Nämä ovat ää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

rimmäisen tärkeitä asioita. Tässä tarvitaan myös muslimiyhteisön yhteistyötä, koska kyllä näissä yhteisöissä, joissa näitä lähtijöitä on, täytyy olla meidän tuntosarvet, siellä täytyy olla meidän tiedustelutietoa ja siellä täytyy olla meillä monennäköistä tietoa, jotta tämä radikalisoituminen voidaan estää.

Sitten näistä koulutus- ja neuvonantotehtävistä. Tämä on oikeastaan hyvä selvittää, että millä tavalla nämä ovat erilaisia. Eli koulutustehtävissä meidän osastomme antaa Erbilin koulutuskeskuksessa Kurdistanin peshmerga-taistelijoille koulutusta sotilaan perustaidoista aina joukkueetasolle asti, ja siihen liittyy muun muassa lääkintäkoulutusta ja tämäläisyyttä. Neuvonantotehtävissä taas suomalainen osasto tukisi Kurdistanin turvallisuusjoukkojen prikaati- ja pataljoonatasoisen esikuntaa. Nyt me tulemme tekemään näitä molempia.

Sitten vielä edustaja Kanerva sanoi Mosulista. Se on erittäin iso kaupunki, ja jos se valataan takaisin niin, että se todella tehdään voimakkaiden sotatoimien kautta, niin se jälki on kamalaa. Se meidän on syytä tiedostaa, että Daesh ei jätä sitä vapaaehtoisesti ja ikävä kyllä monien sotatoimien ensimmäiset ja suurimmat uhrit ovat siviilejä. Heitä voidaan myös käyttää ihmiskilpinä ja kaikenlaisena tässä. Tämä on kyllä vaikea asia.

Sitten viitattiin Libyaan, taisi olla edustaja Kari. Juuri tämä riski tässä on olemassa, että kun Isil joutuu ahtaammalle sekä Syyriassa että Irakissa, niin se hakee muita väyliä, ja tällä hetkellä se muu väylä on Libya. Siellä on Sirtin kaupunki, jonka lähellä jo erittäin voimakkaasti Isil toimii. Sinne on mennyt ihan vahvistettujen tietojen mukaan sekä maitse että meritse Isilin taistelijoita. Tämä on myös erittäin tärkeä tulonlähde heille: he myyvät öljyä, ja vaikka se olisi kuinka saastaista ja veristä öljyä, niin aina on löytynyt ostajia. Se, että me saamme tämän terroristiporukan rahoituksen katki, on äärimmäisen tärkeää, näihin juuri-siihin puuttuminen. Jospa me nyt Euroopassa ja lännessä ymmärtäisimme tehdä yhteistyötä ajoissa, koska kyllä tosiasia oli se, että me tiesimme, että Libyassa, Jordaniassa ja Turkissa on pakolaisia paljon, mutta kun se ei ollut meidän kynnyksellämme, niin me emme oikein välittäneet mitään, ja vasta sitten kun tämä tulva alkoi, niin alkoi kuulo paranemaan ja toimintaa tuli lisää. Samoin nämä raat terroriteot toivat sen vielä lähemmäksi. Nyt me emme saa tehdä samaa virhettä Libyan kohdalla. Me tarvitsemme yhteistyötä Libyan hallituksen kanssa, ja onneksi siellä nyt on hauras hallitus, koska esimerkiksi YK:n siunauksen saaminen, mandaatti, on riippuvainen siitä, että on yhteistyötä hallituksen kanssa. No, nyt esimerkiksi tämä hallitus voi pyytää apua. Jos ei ole hallitusta, ei voi pyytää apua, ja silloin ei ole YK:n mandaattia ja kaikki muu on hankalampaa. Eli tässä mielessä on toivoa.

Sitten kysyttiin palautussopimuksista. Neuvottelut ovat virkamiestasolla käynnissä sekä Afganistanin että Irakin kanssa. Kovin on kitkuista, mutta haluan muistuttaa siitä, että esimerkiksi Ruotsilla on tällainen palautussopimus, pakkopalautussopimus. He ovat saaneet palautettua parikymmentä pakolla. Suomesta on lähtenyt vapaaehtoisesti viisi lentokoneellista, ja tämä on se, mitä kautta nyt tätä asiaa hoidetaan. Esimerkiksi Italialla on erittäin huono kokemus Pakistanin kanssa. Heillä on Pakistanin kanssa palautussopimus. Iso lentokone lensi Italiasta Pakistaniin, ja Pakistan kieltäytyi ottamasta vastaan, ja sitten se lentokone meni täydessä lastissa takaisin. Tässä me tarvitsisimme Euroopan laajuista yhteistyötä. Olisi hyvä, että kaikilla unionin mailla olisi samanlainen sopimus, että tässä olisi tällainen yhtenäinen käytäntö. Ja kyllä meidän täytyy uskaltaa sanoa Irakille ja Afganistanille sekin, kun neuvotellaan heitä koskevasta avusta, pitää pystyä edellyttämään, että te sitten hoidatte tämän puolen, kun näitä palautuksia tulee, että ne voidaan tehdä. Tämä on mielestäni tärkeää. (Puhemies koputtaa)

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

Sitten edustaja Mustajärvi kysyi lempiaiheestaan, transatlanttisesta yhteistyöstä. Se on hyvä kysymys. Suomen ulkopolitiikalla ja tämän hallituksen ulkopolitiikalla on muutama painopiste, jotka ovat tietysti myös omiani: yksi on arktinen yhteistyö, Itämeri-yhteistyö laajasti, (Puhemies koputtaa) myös Venäjä-yhteistyö, Suomi—Ruotsi-yhteistyö, rauhanvälitys ja transatlanttinen yhteistyö. Nämä kaikki tarvitaan.

Nyt näyttää olevan jo aika reippaasti vastauksia, että jos puolustusministerin sallitaan täydentää. Sitten jos vielä tulee jotain mieleen, niin mielelläni vastaan lisää.

17.42 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustajille tuesta ja rakentavista puheenvuoroista. Pyrin täydentämään ministeri Soinin vastausta.

Edustajat Savola, Kari ja Pakkanen kiinnittivät huomiota suomalaisten joukkojen turvallisuuteen mielestäni täysin aiheellisesti, kuten myös sekä puolustus- että ulkoasiainvaliokunta ovat tehneet lausunnossaan ja mietinnössään. Kyseessä on kiistatta korkean uhkatason operaatio. Siksi onkin hyvä kysyä, miten Puolustusvoimat on arvioinut tätä omasuojan riittävyttä. Itsemurhapommittajien, tienvarsipommien ja kemiallisten aseiden muodostama uhka on vakava, mutta Puolustusvoimilla on etenkin Afganistanin ISAF-operaation kokemusten perusteella kohtuullisen hyvä kyky varautua esimerkiksi tienvarsipommien aiheuttamaan turvallisuusuhkaan. Kannustan kuitenkin Puolustusvoimia jatkuvasti arvioimaan omasuojan riittävyttä, koska tilanteet muuttuvat. Omasuojan riittävyttä arvioidaan operaatioalueelta saatujen tietojen pohjalta. Esimerkkeinä voin mainita muutokset Isiksen, Isilin, Daeshin — tai millä nimellä kukin tätä barbaarijärjestöä nyt haluaakaan kutsua — toimintatavoissa, mahdollisten iskujen tekotavan ja turvallisuustilanteen yleisen kehityksen.

Suomalaisjoukkojen turvallisuuden takaamisessa on otettava myös huomioon kemialliset aseet, joiden käyttö tai käytön uhka alueella on todellinen. Operaatioon on lähetetty suojelualan materiaalia, muun muassa suojavarusteita ja ilmaisimia. Pyrimme saamaan uuteen kontribuutioon myös suojelualan osaamista. Suomalaisella osastolla on käytössään paikalta vuokratut panssaroidut ajoneuvot, joten Kurdistanissa liikkuminen on kohtuullisen turvallista, jos tällaista sanamuotoa yleensä voi käyttää. Paikalliset turvallisuusviranomaiset toimivat verraten tehokkaasti.

Edustajat Heinonen ja Mäkelä kysyivät kriisinhallintaveteraaniohjelman tarkemmasta aikataulusta. Valitettavasti minulla ei ole siihen vastausta.

Edustaja Heinonen kysyi lisäksi henkilökohtaista mielipidettäni Lissabonin sopimuksen niin sanottuihin turvatakuihin. Tämä oli edustaja Heinosen käyttämä sana. Itse en käyttäisi sanaa "turvatakuu" tässä mielessä Lissabonin sopimuksesta puhuttaessa, varsinkaan artiklasta 42.7, jotta eivät menisi sekaisin puurot ja vellit. Viittaan tässä Naton 5 artiklaan. Mutta joka tapauksessa Suomen linja ja Suomen etu on tämän artiklan joustava tulkinta, ja Ranskan avunpyyntö Pariisin terrori-iskujen jälkeen on ollut niin Suomelle kuin muillekin EU-maille hyvä harjoitus. On syytä tarkkaan seurata tätä prosessia: kirjata ylös, miten prosessi on edennyt, ja ennen muuta ottaa opiksi. Ymmärsin, että tähän puolustusvaliokunnan puheenjohtajan, edustaja Kanervan puheenvuoro viittasi, eli esimerkiksi selontekotyössä on syytä kiinnittää tähän prosessiin huomiota.

Mutta tässä vaiheessa oma vakaa mielipiteeni on, että Suomen puolustussuunnittelua emme voi laskea EU-sopimusten varaan, vaan sotilaallisesti liittoutumattomana maana valmistaudumme itsenäiseen puolustukseen. Kaikkien avainsuorituskykyjen on oltava

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

omassa hallussamme, mutta totta kai olemme valmiita vastaanottamaan kumppaneiltamme apua, sillä apua saamme, jos siitä on hyötyä apua antavalle osapuolelle.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrymme puhujalistaan. Myös jatkamme puhujalistaan jonkun matkaa, ja tarvittaessa debatti sitten jonkun ajan päästä.

17.46 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitoksia molemmille ministereille asiantuntevista vastauksista. Tätä selontekoa olemme niin ulkoasiain- kuin puolustusvaliokunnassa tarkkaan käsitelleet.

Tämä Isilin vastainen taistelu on yhteinen asiamme koko Euroopassa ja maailmassa. Tämä bruttaali terrorijärjestö vaatii järeitä vastatoimia, ja sen vuoksi Suomikin tässä operaatiossa on mukana jo yli 60 muun maan kanssa. Tämä on myös konkreettinen vastaus Ranskalle, joka EU:n avunantolausekkeeseen 42.7 vedoten pyysi Suomea, kuten muitakin EU-maita, mukaan. Ja Suomi siis vastasi myönteisesti ja tällä tapaa myös konkreettisesti tähän asiaan.

Herra puhemies! Suomella on nyt noin 50 sotilasta Erbilissä, ja olemme kouluttaneet siellä Irakin Kurdistanin turvallisuusjoukkoja, niin sanottuja peshmerga-joukkoja. Kokemukset tästä ovat olleet hyviä: olemme saaneet siellä tuloksia aikaan ja muun muassa pystyneet vähentämään tappioita näiden joukkojen osalta, kun he ovat oikeanlaista sotilaskoulutusta saaneet. Suomalaiset siis kouluttavat sotilaan perustaitoja tuolla paikan päällä. Meidän joukoillamme on hyvä maine, mikä on hyvä asia, ja meillä on myös kokemusta tällaisista tehtävistä. Se on hyvä piirre huomata, että suomalaista osaamista arvostetaan tuolla maailmalla. Ja meillä ei ole siellä pelkästään ammattisotilaita, vaan ehkä jopa suuremmalti osin tämä perustuu reserviläisiin, eli sitä siviilipuolen osaamista, mitä meillä on, pystytään sitten meidän reserviläisarmeijamme kautta hyödyntämään myös näissä kansainvälisissä tehtävissä, ja siitä voimme olla kyllä ylpeitä.

Herra puhemies! Puolustusvaliokunta kiinnitti erityistä huomiota turvallisuuteen tässä operaatiossa. Uhat ovat todellisia, kuten tässä debattikeskustelussa jo kävimme läpi: on tietnvarsipommeja, itsemurhapommittajia, kemiallisia aseita, epäsuoraa tulta — näitä kaikkia asioita, mihin joudumme varautumaan. Sen vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että olemme siihen varautuneet. Meillä on omasuoja kunnossa, ja niillä meidän kavereilla siellä on parhaat mahdolliset välineet käytössä — panssaroidut ajoneuvot, varusteet viitaten mahdollisiin suojeluhälytyksiin ja niin edelleen — jotta sitä pahinta yhdenkään meidän sotilaamme osalta ei tapahtuisi. Tästä on pidettävä kiinni, ja näin on myös, kuten puolustusministeriltä kuulimme, tapahtunut ja tapahtuu. Ja pidän äärimmäisen tärkeänä myös sitä, että tätä seurataan äärimmäisen tarkasti, tehdään vaikutusarvioita ja reagoidaan sen mukaan, mikä tarve siinä on. Meidän suomalaiset sotilaamme, kouluttajamme, eivät osallistu varsinaiseen taisteluun, mutta itsepuolustus oikeus luonnollisesti on, ja näin tulee tietysti ollakin. Tämä on tietysti yksi osa sitä tärkeää omasuojaa tässä tehtävässä.

Herra puhemies! Monta kertaa näissä kansainvälisissä operaatioissa sitten kysytään, mikä se on se Suomen puolustusvoimien tehtävä: kun pitäisi puolustaa omaa isänmaata, miksi me osallistumme tuonne kansainvälisiin tehtäviin ja erilaisiin operaatioihin. Minä ainakin pidän äärimmäisen tärkeänä sitä, että näillä kaikilla operaatioilla, joihin me osallistumme, on vahvistava vaikutus meidän kansalliseen puolustuskykyymme — ne kokemukset, mitä tuolta maailmalta saadaan, vahvistavat meidän kansallista puolustuskykyämme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

Tämä operaatio on varmasti yksi niistä haastavista operaatioista, joista nyt sitten saadaan kokemuksia tämän oman kykymme turvaamiseksi, ja se on tietysti tärkeä asia.

Tämä mietintö oli yksimielinen, siitä kiitos kaikille osallistujille. Keskustan eduskuntaryhmän puolesta sen verran voin tässä yhteydessä sanoa, että me kannatamme (Puhemies koputtaa) tähän osallistumista ja kiitämme kaikkia tästä käydystä käsittelystä ja keskustelusta tämän asian suhteen.

17.52 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta ja vahvistamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa kysymys on Isilin tai Isisin — mitä termiä me sitten käytämme — vastaisesta taistelusta. Nyt käsittelyssä olevassa ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että menestyminen Isilin vastaisessa taistelussa on ennen kaikkea riippuvainen maiden omasta kyvystä ja tahdosta sekä kansainvälisestä tuesta.

Suomessa Puolustusvoimista lähtöisin oleva osaaminen on hyvää, ja osaamista tulee voida hyödyntää koulutus- ja neuvonantotehtäviin keskittyvissä kriisinhallintaoperaatioissa. On perusteltua, että koulutustoimintaa jatketaan.

Äskettäin maailmaa järkyttäneiden Pariisin ja Brysselin terrori-iskujen jälkeen osallistuminen kansainväliseen Isilin vastaiseen toimintaan on muuttunut entistä tärkeämmäksi. Iskut osoittivat, ettei terrorismin vastainen sota Euroopassa ole vielä lähimainkaan voitettu. Entä sitten Boko Haramin toimet Nigeriassa? Terroristijärjestöhän on vannonut uskollisuutta Syyriassa ja Irakissa toimivalle Isis-järjestölle. Koululaistyttyjen kaappaamiset ja lasten käyttäminen terroristiteoissa on syvästi järkyttävää. Lapsiin kohdistuvat iskut ovat pysäyttäviä ja tuomittavia.

Elokuvassa Ihmemaa Oz Dorothy-tyttö lentää pyörremyrskyn mukana kotikylästään toiseen maailmaan. Tyttö puhuu pienelle cairnterrierilleen: "Toto, I think we are not in Kansas anymore." Myös Suomessa on varauduttava kasvavaan terroristiuhkaan. Tämä lause on tullut tutuksi meille kaikille, ja siihen kiinnitetään myös huomiota ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä. Myös me Suomessa, niin kuin ihmiset kaikkialla maailmalla, joudumme kertomaan lapsillemme, että emme ole enää siinä entisessä vanhassa maailmassa. Tämä maailma on muuttunut kaikella tavalla.

17.54 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämän asian taustalla, jota nyt käsittelemme, ovat arabikeväästä liikkeelle lähteneet tapahtumasarjat. Arabikevään myötä levottomuudet eri maissa eivät laantuneetkaan vain siihen, että demokratia olisi voittanut ja diktaattorit olisi syösty vallasta, vaan osaan valtioita jäi edelleen diktaattorivalta ja osaan vallankaappausten ja kansannousun jälkeen epävakaa tilanne. Tätä seurausta on myös terroristijärjestö Daeshin nousu, ja tätä seurausta ovat myös Euroopassa tapahtuneet terroriiskut. Ovat ne sitten Daeshin tekoa aidosti tai eivät, niillä on selkeä yhteys kuitenkin tämän järjestön ajatusmaailmaan ja ideologiaan.

Maamme hallitus on päättänyt jatkaa ja vahvistaa osallistumistamme monikansalliseen operaatioon Pohjois-Irakin Erbilissä. Osallistumisen kokonaisvahvuutta lisätään vuoden ajaksi noin 100 sotilaaseen nykyisestä 50 sotilaasta, ja tämä on varsin perusteltua tässä tilanteessa, vaikka joitain tuloksia Daeshin vastaisessa taistelussa on saatu aikaankin. Itse asiassa, kun viime päivien tapahtumia miettii, riskiarvioissa nousevat varmasti entistä suuremmiksi tällaiset yllättävät toimet, joita terroristijärjestö mahdollisesti voi tehdä. Niin kuin ulkoasiainvaliokunta ja me puolustusvaliokunnassa totesimme, itsemurhapommittaji-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

en, tienvarsipommien ja kemiallisten aseiden muodostama uhka on vakava, vaikkakaan merkittävää muutosta riskiarvioissa ei ole virallisesti tuohon edelliseen päätöksentekoon, joka tapahtui vuonna 2014. Silloin jo ulkoasiainvaliokunta totesi, että kyseessä on olosuhteista johtuva korkean uhkatason operaatio, vaikka tehtävä on koulutustehtävä. Nyt ehkä uutena puolustusvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa esille nousivat nämä kemialliset aseet.

Ehkä itse ajattelen niin, että nämä voitot, joita nyt Daeshista on saatu aikaiseksi, voivat saada aikaan juuri sentyyppistä toimintaa, miten nurkkaan ajettu rotta toimii, eli tehdään jotain yllättävää, hyökätään aggressiivisesti. Ne voivat olla tämäntyyppisiä iskuja joko tänne koulutusalueelle tai sitten, niin kuin nyt on tapahtunut, iskuja myös maihin, jotka tähän koulutusoperaatioon ja Daeshin vastaiseen taisteluun ovat lähteneet mukaan.

Sen takia meidän pitää huolehtia myös siitä, että oman maan turvallisuuslainsäädäntö ja tiedustelulainsäädäntö ovat ajanmukaisia, että saisimme tiedon ja pystyisimme estämään mahdollisia iskuja, joilta emme välttämättä mekään ole täällä pohjoisessa Euroopassa täysin turvassa. Sen takia itse tuen sitä, että meidän lainsäädäntöämme päivitetään niin, että me pystymme, ja meidän viranomaiset pystyvät, mahdollisimman tehokkaasti vastaamaan näihin mahdollisiin uhkiin, joita on. Samaan aikaan pitää myös muistaa se, että myös maan sisäinen turvallisuus saattaa siis järkkyyä tämäntyyppisen toiminnankin myötä, ja pitää olla valmiutta siihen, että myös kotimaan turvallisuudesta pystytään vastaamaan. Se tarkoittaa rajavalvontaa, se tarkoittaa poliisin voimavaroja, resursseja, ja niin poispäin.

Nyt on toteen näytetty se, mistä tässäkin salissa muutamat ovat puhuneet ja ovat saaneet kovaa arvostelua niskaan puhuttaessa esimerkiksi pakolaisvirrasta. Belgian iskun henkilöt ovat nyt mediatietojen mukaan ainakin käyttäneet tätä virtaa hyväkseen ja siirtyneet Belgiaan ja tehneet iskun. Eli tähänkin mahdollisuuteen pitää varautua ja seurata liikehdintää eli sitä, että kun toiset ovat hädässä ja liikkuvat, saattavat myös rikolliset käyttää sitä hyväkseen, niin kuin Belgian terroristi-iskun tekijät ja myös Pariisin iskun tekijät.

Arvoisa puhemies! Täysi tuki tälle koulutustehtävälle — ja kuten kriisinhallintaveteraani ohjelmasta tuossa omassa debattipuheenvuorossani totesin ja peräänkuulutin, toivon, (Puhemies koputtaa) että se viedään tänä vuonna loppuun niin, että kannamme vastuun jokaisesta naisesta ja miehestä, jotka näihin vaativiin tehtäviin lähetämme nyt ja tulevaisuudessa.

17.59 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Viittaan vielä siihen lähetekeskusteluun tämän asian tiimoilta, kun haluttiin nähdä, että tässä päätöksessä yksittäisestä operatiosta päätettäisiin yleisemmin Euroopan yhteisestä ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta, ja näinhän ei ole. Me hyväksymme tämän jatkopäätöksen, mutta se ei ole kannanotto mistään linjakysymyksestä suhteessa eurooppalaiseen päätöksentekoon.

Ja sitten vielä liittyen tähän Lissabonin avunantolausekkeeseen: On äärimmäisen tärkeää, että se prosessi on jatkossakin kahdenvälinen ja ihan aidosti kahdenvälinen, että se apua antava maa voi päättää, miten se sen Lissabonin sopimuksen juridisen velvoitteen täyttää. Tämän me vasemmistoliitossa pidämme kyllä mielessä silloin, kun kansallista lainsäädäntöä ollaan rukkaamassa, ja uskon, että puhun paitsi itseni myöskin ryhmäni puolesta. Silloin, kun lähetetään suomalaisia sotilaita voimankäyttötehtäviin, katsomme kyllä hyvin tarkkaan sen, mihin tehtäviin, millä perustein ja mitä siitä seuraa. Voi olla, että kansallisen lainsäädännön käsittely ei ole niin yksimielistä kuin on ollut tämän operaation päätöksenteko. Itse pelkään sitä, että kun Suomella on esimerkiksi tämä Naton isäntämaasopi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

mus ja sitten on Lissabonin sopimus, ja jos kansallista lainsäädäntöä muutetaan tiettyyn suuntaan, niin sitten esimerkiksi muiden EU-maiden paine yhtä jäsenmaata kohtaan voi muodostua niin kovaksi, että tosiasialla sitä kahdenvälistä prosessia ei enää käydäkään vaan se yksittäinen jäsenmaa joutuu taipumaan niin sanottuun Euroopan unionin yhteiseen tahtoon.

18.01 Veera Ruoho ps: Arvoisa puhemies! Kuten valiokuntamme puheenjohtaja ja ulko-ministerikin totesivat, pidämme Suomen osallistumisen jatkamista ja laajentamista perusteltuina. Ulkoasiainvaliokunnan mielestä Suomen on välttämätöntä osoittaa tukea Ranskalle tämän vedottua EU:n keskinäiseen avunantovelvoitteeseen. Suomen on myös tärkeää osallistua kansainväliseen Isilin vastaiseen toimintaan, koska järjestön toiminta muodostaa uhan kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle.

Suomen osallistuminen Isilin vastaiseen toimintaan on osa globaalia terrorismin vastaista toimintaa, jossa tarvitaan pitkäjänteisyyttä ja laajaa keinovalikoimaa. Terrorismia vastustetaan tehokkaasti vaikuttamalla kokonaisvaltaisesti kriisimaihin. Siksi peräänkuulutan EU:n siviilikriisinhallintaoperaatiota tukemaan kokonaisvaltaista ratkaisua. Siviilikriisinhallinnalla voidaan vaikuttaa juurikin ongelmien juurisyihin.

Edustaja Savola perusteli hyvin, miksi Suomen tulee osallistua ulkomailla kriisinhallintatehtäviin. On totta, että toimimalla kansainvälisissä tehtävissä kehitämme myös kansallista osaamista ja siten myös toimintavalmiuksiamme kotimaassa. Kansainvälisissä tehtävissä saatua kokemusta tulisi sitten entistä paremmin hyödyntää. "Haittapuolena" näen sen, että kun on useamman vuoden työskennellyt äärimmäisissä olosuhteissa, nämä meidän kotimaiset ongelmamme tuntuvat mitättömiltä.

18.03 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Kriisinhallinta, on se sitten sotilaallista tai siviilikriisinhallintaa, on pitkäkestoista työtä, työtä, jota tehdään vaikeissa olosuhteissa ja usein monien vuosien aikana. Sen kautta kriisinhallintatyötä pitäisikin katsoa laajempänä kokonaisuutena.

Sipilän hallitus hallitusohjelmassaan lähti säästämään satoja miljoonia euroja kehitysyhteistyöstä ja myös kymmeniä miljoonia euroja kriisinhallintatyöstä. Suomella on pitkään, jo vuosia, ollut kriisinhallintavahvuus maailmalla noin 600:n luokkaa, ja hallitusohjelmaan oli kirjattu tämän tason laskeminen noin 90 sotilaan tai henkilön vahvuuteen. Nyt kuitenkin maailman kriisien keskellä ja muun muassa Libanonin tilanteen osalta Suomi on edelleenkin pitänyt kriisinhallintavahvuutensa tuolla 600:n joukossa, ja se on varmasti monella tavalla perusteltua.

Näin ollen onkin syytä ja perusteltua kysyä, olisiko ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon aikana aika päivittää Suomen ja myös Sipilän hallituksen ja koko tämän eduskunnan yhteisellä selvitystyöllä kriisinhallinnan kokonaisuus. Tällä tarkoitan henkilömäärän lisäksi myös budjettimäärärahoja ja kriisinhallinnan resurssien sisältöä. Niin kuin ministeri Soini tässä selontekokeskustelun aikana totesi, kriisit tuskin pysähtyvät tällä hetkellä Syyriassa tai Irakin alueella käytäviin sotatoimiin, vaan kriisien eskaloitumisen vaara on suuri. Ministeri Soininkin mukaan yhtenä varteenotettavana suuntana kriisien leviämiseksi on Liban alue.

Toivon, että hallitus huomioi ulko- ja turvallisuuspoliittisen selontekotyönsä aikana myös laajemman kokonaisuuden tuomisen eduskunnalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

18.05 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tähän edustaja Karin puheenvuoroon on hyvä jatkaa, että on syytä muistaa, että Suomelta on ollut parhaimmillaan aikoinaan yli 2 000 sotilasta maailmalla yhtä aikaa tekemässä rauhanturvaamistehtäviä tuolla 1980—90-luvun taitteessa, ja niiltä vuosikymmeniltä on tämä hyvä perinne ja maine, mitä suomalaiset ovat vuosikymmenien aikana rauhanturvatehtävissä saaneet aikaan.

Täällä otettiin tämä vierastaistelijakysymys, mikä ei sinällensä nyt ihan tähän esillä olevaan asiaan liity. Mutta toivon, että eduskunnassa myös tästä asiasta tullaan lähiaikoina keskustelemaan ja päättämään. On mielenkiintoista tietää, mitä kuuluu näille supon ilmoitamille muutamille kymmenille taistelijoille, jotka Suomesta ovat jo lähteneet sinne ja tulleet takaisin — mitä niille herroille tai rouville sitten kuuluu ja kuinka suomalaiset sitten joutuvat ottamaan vastuuta heistä kenties terveydenhoidossa ja tällöisissä asioissa. Tämä asia olisi mielestäni syytä selvittää.

Ministeri Niinistöä täytyy kiittää hyvästä vastauksesta, kun kysyttiin näitä turvallisuuteen liittyviä asioita.

Täällä edustaja Heinonen on moneen kertaan kysynyt tästä kriisinhallintaveteraaniohjelmasta ja siitä, kuinka se etenee. Rauhanturvaajaliitolta itse saamani tiedon mukaan hanke etenee kuluvan vuoden aikana. Puheenjohtaja Kiljusen suulla he olivat tyytyväisiä siihen, että tähän on tulossa rahaa. Ja aikanaan sitten tämä veteraanistatus ja -tunnus varmaan itsellenikin sitten tulee.

Täytyy muistaa, että suomalaiset ovat saaneet myös Nobelin rauhanpalkinnon. Tässä rauhanturvaamisen 60-vuotisjuhlavuonna on hyvä muistuttaa, että vuonna 88 suomalaiset rauhanturvaajat (Puhemies koputtaa) palkittiin rauhanturvapalkinnolla. Se on myös tärkeää muistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja näillä näkymin viimeinen puheenvuoro: valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kaikkonen.

18.07 Antti Kaikkonen kesk: Arvoisa puhemies! Oli hyvä kuunnella tätä keskustelua, jossa käytettiin paljon järkeviä puheenvuoroja. Tuosta hyvänä esimerkkinä edustaja Pakkasen juuri käyttämä puheenvuoro — eikä puolustusvaliokunnan varapuheenjohtaja Karinkaan puheenvuoro huono ollut. (Naurua) Hän esitti siinä kriisinhallinnan kokonaisarviota, selvitystä, ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä. Se on varmasti harkitsemisen arvoinen asia, joskin täytyy sanoa, että siinä täytyy kyllä jonkun verran elää ajassa, miten mennään eteenpäin, koska vuosi sitten, kun hallitusohjelma tehtiin, ei ehkä ollut näkymää siitä, että aika paljon tarvetta tässä tulee olemaan.

Hallitus on joutunut reagoimaan näihin tilanteisiin. Nyt on tämä Ranskan avunpyyntö ja Erbil-operaatio. Varmaan tulee joitakin lisääkin, kuten tuo aikaisemmin mainitsemani Libanonin operaation vahvistaminen, se voi hyvinkin tulla pian eteen.

Eli on hyvä keskustella, arvioida ja suunnitella, mutta täytyy joka tapauksessa jättää tilaa sille, että tulee tilanteita, joita emme vain pysty ennakoimaan. Meillä täytyy olla valmius ja tarvittaessa myöskin resurssit sitten toimia sen mukaisesti, jotta meillä tämä tärkeä rauhanturvaamisen hyvä maine säilyy ja voimme omalta pieneltä osaltamme auttaa maailman kriiseissä. Se on myös meidän oma etumme.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2016 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 2/2016 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.